

132

Pirkstipsāp.

Jurgi bija pari. Annele nu jau dzivoja Kaltipos dažas garas dienas. Pavasars augs pret vasaru, un jo lielāks tas augs, jo lielāki auga darbi. Ļaudis tecipus vien gāja.

Mātes gaitas bij nebeidzamas. Bet Annele tik pie mātes brunčiem turēdamās jutās droša. Jo kas varēja uzticēties tiem svešajiem kaktiem, tam svešajam sejām, kas dažreiz no lielcilvēku augstumiem noplaka leja pie mazā cilvēciņa smiedamās, zobgalīgi biedēdamās vai arī labinādamās. Ja, par tām vēl nekā nevarēja zināt, vai viņas draugi vai ienaidnieki.

Mātei apnika neatlaidīgā līdztecētāja un ~~katru~~ viņa to bieži noraidīja, lai nu dzivojoties viena pati. Bet uzņemties dzīvi uz savu roku Annele vēl nekā nesamanīja.

Kādu rītu Annele tupēja pie ugunskura, kur māte steidzīgi gatavoja brokastu. Blakus uz melna kēša kupliem garajiem vārijās liels katls. Liesmas jautri sprēgāja, sarkanas sodrēju krelles jopu jopiem atšvitrojas, apsitinādamās skrejošām virtnēm katla resno dibenu. Anneli vareni kairināja piešaut tur pirkstu. Bet cik reiz to piestiepa, māte bridinādama bērgi uzsauca un viņa to atkal nolaida.

Bet kād katrreiz klausīs māti, kā tad dabūs zināt? Šaus tik klāt! Un Annele piešaun.

Ai, vai, to svelošo dzēlāmu caur kaulu kauliem, caur dzīslu āzislām. Annele zin: pati vainīga, balsi palaist nedrīkst, raus to cik spēšama uz iekšu. Bet kur iekša liksi? Iespiežas tā kakla un tad sprūk ārā ar tik varenu šalti, ka mātei aizkrit ausis un pavārnica izveļas no rokām.

33660

Brig R2/7

Pirkstipš izlēcis stāvu kā zaķītis. Māte saņē to, apskata: nav ne asiņu, ne pušuma. Un par tādu nieku raudāt! Par izbiedēšanu un nepaklausību Annele dabū ātru duncu sānos.

Māte sita! Tas sūrsteja vēl briesmīgāki nekā apdedzinātais pirkstipš. Bet nevarēja pateikt kur, dziļi, dziļi iekšā. Annele uzspieda roku uz krūtīm un ~~riņķa~~ žēli gaudodama vilkas čakarā kā tasite.

Mātei tas itnekas. Viņa paņē traukus un skrīes tālīt laukā.

Bet tā vis nebūs. Annele piespiedis viņu atzīt to lielo pārestību, ko tai nodarījis nejaukais katls. Vismaz krietni izbārt viņu vajaga. Un apmiļot un appaijāt briesmīgi svelošo sāpi.

Kur māte pagriežas, Annele pa kājām, atgrāž vienu roku, viņa iekējas abām un, kājas ievilkusi, karājas mātes brunčos kā abols zarā; uzsauc viņai, lai cieš klusu, viņa spiedz kā uz iesma; kad māte spaini vienā pusē un Anneli otrā, grib ar joni iet laukā pa durvīm, viņas iepiežas abas, Annele dabū otru duncu sānos un tik vēl jauda, kā saķert stenderi un tā noturēties uz kājām. Māte aiziet nosolidamās atgriezties ar rikstēm.

Annele pie stenderes pieplakusi, žpaužza to un slaka gaužam asarām. Visiem viņa durvis pa kājām, bet nost nekustās. Kas iet garām pagrūsta: "vai, vai, kā tev nav kauna? Liela meita, die kā tele."

Kā nu Annelei nav kauna? Nevar acu pacelt. Bet ko darīsi, kad nevar pakustināt to sāpju un spītes smagumu kaulos?

Nu pienāk arī tā lielā radu meita, kas Jurgos iznāca pirmā pretī ar piepūstājam rozā piedurknēm. Tā ir liela smējēja. Un kā ierauga Anneli, tālīt skaita:

~~"Skat, skat, skat:~~

RVLM
33660

Brig R2/7

"Skatat, laudis, skatat:
 Bucītis aizskrēja,
 Radziņus pameta!
 Meklējat, laudī: :
 Kur buciša radziņi?
 Lūk, lūk: Anneles pierē
 Aug asi kā nedziņi!"

Un viņa rāda ar pirkstu Anneles pierē.

Annele, nāvīgi izbijusēs, aizrauj elsu un piešauj pie pieres to pašu savu sāpošo pirkstu:

Vai, Die! Ja nu tur tiešām aug ragi!

Bēt liela meita stāv un smeļ locidamas.

Annele nu redz, ka tā ir piemēnīta, un asaras atkal saskrien acīs. Kur skatās, viss lūzt un jūk, nekā vairs neredz skaidri, tik kā caur miglu kaut kur mēte skraida, laikam gan rīkstes meklē; bet ja ar tām atnāk, tad viss ir beigts. Ne, nekas cits neatliek: jābēg tikai pasaulē, prom, prom no visiem tādiem ļaudīm.

Kajas Anneli aiznes, kur tā nekad vēl nav bijusi, tālu, tālu. Aiz klētīm, aiz dārza, kas viņai vairs daļas; nu jau viņa pat aiz rījas, jaunais rudzu lauks aizpeld vilņodams kā zaļa upīte. Lai viņš peld. Annelei jābēg.

Bet pēkšņi ronas priekšā liela, liela bedre, vai uz kakla iekšā kritama. Nav vairs kur likt soli. Annelei jāstāv.

Bet kas tur varētu spīdēt, dziļi, dziļi? Jaiet palūkot.

Annele noliekas uz vēdera un kopā ar lipīgu mālu spilvēnu nošļac lejā kā pa ledu.

Kas tur nu liels būs? Brūns ūdens, vidū apgāsta muca un uz pašām ķimenēm liela zaļa vārde spīd saulē un kurkst:

"Labrīt, Annele!"

RVLM
33660

Brig R 2/7

Annele notupjas uz sava malā spilvēna un sūka:

"Pirkstiņš sūp."

"Zaļa zāle, zaļa zāle," varde laiž caur vienu piepūstā nāsi.

Annele pašķiebj galvu.

Ir gan. Bedres malā atrotīta mīkstu samtainu velēnu. Bātu labi to aptaustīt, bet Annelei vēl smagi jānopūšas:

"Gaužam sūp!"

"Balti bērzi, balti bērzi," varde laiž caur otru nāsi.

Annele nu atmet galvu pavisam atpakaļ.

Ja, turpat viņš stāv, bērza vīrs, ar vienu kāju tik ne bedrē iekāpis un aiz viņa vēl pulka, pulka citu.

Pirmais bērzu vīrs ieaudzis debesu dzelmē tik dziļi, dziļi, ka gala nevar saredzēt, skaties cik gribi. To tā nevar atstāt, jāiet meklēt, kur viņam tas gals.

Bet krasts vairs nelaiž augša. Kur kāju liek, lec malu spilvēniņi un priecīgi kūlēpodamāies liek leja līdz ar visu Anneli.

"Nevar," Annele raudulīgi sūdzas vardei.

"Zaļa zāle, zaļa zāle," varde pamāca.

Ja, kad ar zaļo zāli, tad tā lieta iet.

Tur pasniedz kumšķīti vienai rokai, tur otrai, tur abam divam, un Annele ir augša.

"Bērza vīrs, bērza vīrs, kur tev gals?" Annele meklē ap bērzu riņķi skriedama. Gala nekur un nekur.

"Tu esi daudz, daudz, daudz lielāks, nekā Kaltīņu rija."

"Kas nu Kaltīņu rija? Ko azotē iebāzt!" bērza vīrs lielās.

"Silta, silta tev azote."

Annele pieglaudz vaidziņu baltai zižu tasei. Silt! Paija, glāsta, skūpsta.

Lokanu zaru vijums noglāsta arī Anneli kā valgi smaržojošs vilnis.

"Gaŗi, gaŗi mati," Annele apbrīno, mēridama šmaugo zaru pini ar savām baltajām, skrulainajām peļastītēm, kas gredzēno visapkārt ap dzeltēno lakatiņu.

"Man nav tik gaŗi."

"Būs, būs! Augs, augš!" mierīna bērzs.

"Kur tev balss?" Annele meklē atmetusi galvu.

Kur citur būs, ka tai zaļajā vijumā, tai zili-zilajā dziļumā? Tur viņa sēd pašā, pašā augšā un plivina spārus.

"Hu!" Annele pārgalvīgi ūjinādama liksies atkal pie bērza un mēģinās to apvit savām isājām rokām.

Nevar.

"Resns, resns!"

"Visi resni, visi labi," dzied bērza balss pašā galotnē.

Ja vāsi labi, tad Annele ies tos skaitīt: viens, divi, pieci; viens divi, pieci!

Bet kā nu noskaita tos, nāk citi; kā noskaita tos, atkal citi.— Viens, divi, pieci; viens, divi, pieci!

Annele iet soli, Annele skrej skriešus: balts un balts. Visi kā viens, viens kā visi: viens, divi, pieci!

Un tad bērza viri sāk slēpties. Pazūd viens, pazūd otrs; izkāpj gaŗa, gaŗa rinda citu, zemu, druknu, zaļiem, bieziem mēteļiem līdz zemei sasegušies. Cits pie cita un nekur nelaiž cauri.

Annele nedroša, bet vai tāpēc neies. Kā paiet zaļajiem tuvāk, zeme sāk ligoties; paspeŗ vēl soli, kaja iegrimst kā spilvsnā. Pastali-

pa piesmeļas kā silitē, hu! Ledaini auksts izskrej caur kauliem.

Annele pieliek otru kāju, nu ir divas silitē. Brūnus burbuļus sirdama sūcas upite pari auklam, līdz kauliņiem. Dziļāk, dziļāk.

Vai! Kas tas? Annele nevar vairs kustēt. Annele iemūrēta. Tas ir kas ļauns. Zaļie, satupušie viri nav labi. Klaks, klaks! noklakst biezokni.

Vai! Annele atskatās atpakaļ. Visi bērzu viri aiz muguras. Ko viņi var darīt? Viņi arī iemūrēti. Bet visi viņi labi.

"Svied rokas,! Rauj kājas!"

Annele met rokas gaisā, spējas atpakaļ, vicina, līdzsvaro sevi, izrauj jau vienu kāju, otru, grimst atkal; bet nu ātri, ātri, neļauj vairs samelties silitēm, kad kājas uz cietas zemes, turp vien, kā bērzu baltie stumbri, ar bailēm uz papēžiem visiem gaņām, visiem gaņām, turp vien, kur tālumā māj un vizmo klajuma zelts.

Annele izskrej saulē. Te ir pļava, te tek gar mežmalu tas pats ceļš, pa kuru Annele Jurgos atbrauca. Tad viņš bij melns, tagad zaļš, zaļš, nobārstīts zelta zvaigznītēm. Vietām viņas jau izdzisušas. Tur stāv puduriem saraini "poliši" baltgalviši. Kā vējš piesitas galviņām, saripi sabirst un aizlaižas, pa gaisu gaisiem peldēdami.

Annele arī to prot. Viņa piepūš pilnu krūti un laiž tādu vēju "polišiem" viriem, ka uzreiz vesels lēviņš nobīstas un izjūk kā spāli. Bet Annele, veļodama kā plēsā, viņiem visur pakāļ un pakāļ riņķu riņķiem pa pļavu, kā mēr beidzot "poliši" kur kurais nobēdzis un noslēpies un neviena vairs ko dzenāt.

Kad nu tas darbs padarīts, arī Annele var atstiept kājas. Ir jau arī pus pasaules ~~mekināts~~ noiets.

Zāle bieza, bieza, smilgas stāv lielas, uz slaidiem katiem visap-

kārt šūpojas iesārtas vai zaļģanas podziņas. Kas tur tajās varētu būt iekša?

Podziņas cietas. Annele spiež, cik jaudas. Pārspiež gan.

Annele, Annele!

Sūstoša, degoša sāpe viņai iesit pa pirkstiem. Tas bij par nedarbjiem. Liela apdeguma tulzna pārgājusi pušu.

"Vai, kā sāj, pirkstiņš sāj," Annele galvu šūpodama gaužas uz vienu, uz otru pusi.

Nav neviena. Nav neka. Kur mājas? Vai, kur mājas?

Bieza zāle, smilgas, slaidi pumporoti kāti. Māju nav. Mājas pagalam un prom no pasaules.

"Nāc šu, nāc šu!" Annele sauc un gaida un nezina, kas varētu nākt. Bēdas krūtīs savelkas smeldzoši smagas, kāp kā mākonis kaklā un nu arī sāk līt asaru tūce.

Raudādama meitene uzraušas kājās un skrien meklēt mājas, bet ietek arvien dziļāk pļavā. Viņa ir rāķ tik maza, ka nevar saredzēt pļavai pāri, kur aiz lēzena paugura, aiz jauna rudzu lauka tup Kaltiņu rijas jumts.

Pļavas vidū saplaucis pudāris koši sarkanu nelķu. Kā Annele tur iekšā, tā tas viņu vijumis apkārt kājam ar saviem lipīgiem kātiem un Annele gar zemi kā nostiepta. No kritiena iztraucēts liels zaļš sienāzis ielec Annelei pašā klēpī un brīnas.

Annele aprauj raudas. Bailēs uzreiz pāriet. Sienāzis - tas ir vecs draugs un paziņa.

"Si, si, si! Zila debess, zila debess!" cilādams driz vienu ragu, driz otru, sisina sienāzis.

Annele noraupta elsas kā negaisam pārejot

Zila, zila debess. Labi.

Sienāzis cilā drīz vienu ragu, drīz otru un bolas.

"Si-si-si! Saule, saule, saule!"

Un ar vienu lēcienu Annelei pa pieri un pļavā.

Saule kārsta kā pirts. Anneles izstieptās kājas kūp, pastalas raucas šokurā. Ilgām, neatlaidīgām pūlēm, vienu kāju braukot gar otru, izdodas pastalas noraut no kājām, bet kā attaisīsi sabriedušās auklas? -- Iai! Ari tā labi.

Bātu pavisam labi. Guļa kā spilvēna, rōkas, kājas kaist gaišas, gaišas, bet kaut kur nav tā kā vajaga, kaut kur tumšs.

Pirkstipam tumšs.

Ne, ne pirkstipam vien, vēl kaut kur krūtīs smeldz maza, maza tumšsipa, tai saule iet apkārt, tā piesit kā saukšana ar āmuriņu: tuk, tuk! bet Annele nezina pateikt, kas tas ir. Ilgi, ilgi Annele skatās debesi un domā. Galva paliek smaga.

"Aijā, žūžu!" vējš iečukstas smilgās.

"Si-si-si! Saule, saule, saule!" zāle, puķes, pumpuru vāļites tūkstošbalsīgi ligodamas glāsta Anneles vaidziņus.

"Aijā, žūžu!" iesmejas vējš un iekrīt kā ūdenī.

Un lūk, pabāž galvu sieva liela; liela sieva -- kā būtu vecmama, bet nav vecmama, ar vienu roku aizsedz sauli, ar otru velk gaŗu, gaŗu lakatu un lien taisni Annelei virsā, taisni pašas acīs: "Dod man to pirkstu!" Un Annelei jādod. Bet kā ņem pirkstu, tā ņem pašu Anneli, ar lielā lakata stūri aizspiež acīs un nu iet kā ar vēju. Annele jūt: nemaz vairs netār, tālīt laidīs vaļa pavisam un kad tad kritīs, tad izkritīs zemei cauri un kad nebūs zemes, tad it nekur vairs nebūs kur nokrist. Ak tas lielas, lielas bēdas! "Turi mani, turi!" Anneles kaklā

kašs kliez, kliez un nevar izkliegt. Kad nevar izkliegt Annele nu ar varu - lai tad iet, lai iet acis vaļā!

Un ko redz Annele, kad acis vaļā? Ne lielās sievas, nekā. Viens skrien pa pļavu, viens sauc:

Annele, Annele!

Tā jau māte, Anneles pašas miļā, mazā māmucite. Ai, bēdas, kur nu visas Jūs palikat!

Bet vai māmucītei rokā nav rikste? Nevar labi zināt. Drošāk būs aizšaut priekšturamās brūņas.

"Pirkstiņš sāp!" Annele gaužas jau pa gabalu mātei pretī.

Māte ir klat kā ar vēja spārnēm.

"Nesāpēs vairs, nesāpēs! Apsiešu, pamīlošu manu miļo, mazo, manu miļo, miļo mazo - - "

Un māte aiznes Anneli uz rokām, skūpsta un glāsta, tik skūpsta un glāsta un nepiemin ne pa rikstēm, ne par neklausīgu bērnu, ne par sabristam kājam, it ne par ko.

Un saule meklē un neatrod vairs visā Annelē neviena tumšumiņa.